

32. Λέξεις ή φράσεις των παλαιών μορφών της Ελληνικής που χρησιμοποιούνται στη σημερινή μας γλώσσα.

Αβρόχοις ποσί = με στεγνά πόδια. Μεταφορική έννοια : χωρίς κόπο, υλική ή ηθική ζημιά.
π.χ. Τα έξι χρόνια στο σχολείο τα πέρασε χωρίς να διαβάζει, τα πέρασε αβρόχοις ποσίν.

Άγομαι και φέρομαι = καθοδηγούμαι από κάποιον, είμαι έρμαιο στα χέρια κάποιου.

Αγρόν ηγόρασε = αδιαφόρησε, δεν ενδιαφέρθηκε.
π.χ. Ενώ του επισήμανα το θανάσιμο κίνδυνο, που ενεδρεύει απ' τις κακές συναναστροφές του, αυτός αγρόν ηγόρασε.

Άδυτα των αδύτων = τα ολωσδιόλου απόκρυφα, τα μυστικά, τα απρόσιτα.

Αιδήμων σιγή = ένοχη σιγή π.χ. Αφού μας κατηγορήσαν άδικα, τώρα τηρούν αιδήμονα σιγή.

Αιδώς Αργείοι = ντροπή κύριοι ! δεν ντρέπεστε; Δεν έχετε και λίγο φιλότιμο;

Αιχμή του δόρατος = το δυνατότερο σημείο, το μεγάλο ατού.

Άκουσον, άκουσον = τι θρασύτητα ! Τι αναίδεια π.χ. Ο ελεεινός τόλμησε να πει σ' εμένα, άκουσον άκουσον, ότι δεν είμαι τίμιος.

Άκρον άωτον = το πιο ακρινό σημείο, το αποκορύφωμα π.χ. Η τωρινή συμπεριφορά σου αποτελεί το άκρον άωτον της αναισχυντίας σου.

Αλήστου μνήμης = αλησμόνητος, δεν ξεχνιέται.

Άμα τη εμφανίσει = με την εμφάνισή του π.χ. Άμα τη εμφανίσει του ανθρώπου αυτού, όλη η ομάδα άρχισε να καγχάζει.

Άμ' έπος άμ' έργον = μόλις το είπε το έκανε, αμέσως.

Άμοιρος ευθυνών = αμέτοχος ευθυνών.

Ανακρούω πρύμναν = κάνω στροφή, υπαναχωρώ π.χ. Μόλις αντιλήφθηκε ότι τούτο θα τον ζήμιωνε, ανέκρουσε πρύμναν.

Αναξέω πληγάς = υποδαυλίζω, ξαναφέρνω παλιές καταστάσεις, μίση, πάθη κ.τ.λ.

ανά πάσαν στιγμήν = σε κάθε στιγμή, σ' οποιαδήποτε ώρα.

Ανέκαθεν = από παλιά, πάντοτε.

Άνευ αντικρύσματος = χωρίς αντίκρουσμα.

Άνευ αποχρώντος λόγου = χωρίς σοβαρό λόγο π.χ. Μίλησε σ' εμένα κατά πολύ ανοίκειο τρόπο (=ανάρμοστο) άνευ αποχρώντος λόγου.

Άνευ λόγου = χωρίς λόγο π.χ. Με κτύπησε άνευ λόγου.

Άνευ προηγουμένου = χωρίς προηγούμενο π.χ. Η συμπεριφορά του ήταν άνευ προηγουμένου.

άνευ ουσίας (σημασίας, όρους, καθυστερήσεως, προειδοποιήσεως, αξίας, αντιρρήσεως κ.τ.λ.) = χωρίς ουσία (όρους, σημασία, καθυστέρηση, προειδοποίηση, αξία, αντίρρηση κ.τ.λ.).

Άνευ φόβου και πάθους = χωρίς φόβο και πάθος.

Αντ' αυτού (α.α.) = αντί αυτού (χρησιμοποιείται όταν υπογράφει κατώτερος αντί ανώτερος σ' ένα έγγραφο μιας υπηρεσίας).

Αντίπαλο δέος = φόβος από αντίπαλο, ανταγωνιστής, ισορροπία που προέρχεται από αμοιβαίο φόβο ή αμοιβαία ισχύ.

Αντί πάσης θυσίας = με κάθε θυσία, με κάθε τίμημα. Θα επιχειρήσω να το επιτύχω αντί πάσης θυσίας.

Αντί πινακίου φακής = για ένα πιάτο φακή, για ένα πολύ ασήμαντο ποσό π.χ. Ο Ησαύ πούλησε τα πρωτοτόκια του στον Ιακώβ αντί πινακίου φακής.

Αντί του μάννα χολή (Από το γνωστό γεγονός της σταύρωσης του Χριστού) = αντί ευγνωμοσύνη δείχνει κάποιος αχαριστία σ' αυτόν που τον ευεργέτησε. π.χ. Τον βοήθησε τόσο πολύ κι' όμως αυτό του πρόσφερε αντί μάννα χολή.

Άνω ποταμών = παράλογος, ανυπόφορος, εξωφρενικός π.χ. Η γενική συμπεριφορά του είναι άνω ποταμών.

Άπαξ δια παντός = μια για πάντα π.χ. Το ξαναλέω άπαξ δια παντός, δε θα ανεχτώ πια αυτήν την κατάσταση.

Απευκταίο = αυτό που εύχεται να μη γίνει, το δυσάρεστο, ο θάνατος, η συμφορά. π.χ. Αναμένεται από στιγμή σε στιγμή να επέλθει το απευκταίο.

Απέχω κατά παρασάγγας = απέχω πάρα πολύ.

Απνευστί = χωρίς αναπνοή, μονορούφι.

Απεδήμησε εις Κύριον = πέθανε.

Αποδιοπομπαίος τράγος = εξιλαστήριο θύμα.

Από Θεού άρξασθε = να αρχίσουμε την εργασία με προσευχή.

Από καθέδρας = αφ' υψηλού, με ύφος περισπούδαστο, δογματικό π.χ. Εκφράζεται με τέτοιο τρόπο, γιατί μιλά από καθέδρας.

Από καιρού εις καιρόν = κάποτε - κάποτε, κατά διαστήματα.

Από καταβολής κόσμου = από την αρχή της δημιουργίας του κόσμου, από πολύ παλιά.

Αποκύημα φαντασίας = δημιούργημα φαντασίας, ψέμα. π.χ. Όλα όσα ανέφερε ο μάρτυρας κατηγορίας ήταν αποκυήματα φαντασίας.

Από μηχανής Θεός = κάτι που εμφανίζεται ξαφνικά (απροσδόκητα) και δίνει λύση σ' ένα αδιέξοδο.

Απορώ και εξίσταμαι = τα έχω τελείως χαμένα, νιώθω μεγάλη έκπληξη.

Άρδην = τελείως, πλήρως, συθέμελα, ριζικά. π.χ. Η συμπεριφορά του απέναντί μου άλλαξε άρδην για λόγους που γνωρίζω μόνο εγώ.

ήσεως,
ιθυστέρηση,

ι κατώτερος

ροπία που

ιχειρήσω να

μαντο ποσό
κίου φακής.

ου Χριστού)
τον ευεργέ-
ε αντί μάννα

χ. Η γενική

παντός, δε

θάνατος, η
απευκταίο.

ί.
ματικό π.χ.

κόσμου, από

: Όλα όσα
:

δόκητα) και

η έκπληξη.

ριφορά του
).

Άρρητοι λόγοι (ή άρρητα ρήματα) = λόγια που δεν μπορούν να ειπωθούν, ανείπωτα λόγια.

Άρον - άρον = με το ζόρι, με τη βία, με το έτσι θέλω, βιαστικά.

Ασκαρδαμυκτί = με βλέμμα σταθερό, ατενές, χωρίς να κλείνει.

Ασκοί του Αιόλου = τα σακκία του Αιόλου (ο Θεός του Ανέμου). Μεταφ. τα πολλά κακά.

Ας όψεται = ας δει (εκφράζει κατάρρα).

Αυθωρεί και παραχρήμα = αμέσως, αστραπιαία, χωρίς αναβολή.

Αυτήκοος μάρτυρας = μάρτυρας που άκουσε κάτι με τα ίδια τα αυτιά του.

Αυτόπτης μάρτυρας = μάρτυρας που είδε κάτι με τα ίδια τα μάτια του.

Αυτός έφα = αυτός το είπε (το λέμε όταν αυτός που μίλησε είναι σπουδαίος ή όταν θέλουμε να ειρωνευτούμε κάποιον).

Αφ' ης στιγμής = απ' την στιγμή που

Άφωνος ως ιχθύς = άφωνος σαν ψάρι.

Άχθος αρούρης = βάρος της γης, άχρηστος.

Αχιλλείος πτέρνα = αδύνατο σημείο (από την πτέρνα του Αχιλλέα).

Βήμα σημειωτόν = πολύ αργό βήμα, πολύ αργός ρυθμός.

Βίος αβίωτος = ζωή που δεν μπορείς να την υποφέρεις, ανυπόφορη.

Βρώμα και δυσωδία = χρησιμοποιείται όταν θέλουμε να χαρακτηρίσουμε μια κατάσταση ανήθικη ή ένα πρόσωπο όχι ηθικό (φαύλο).

Γαία πυρί μειχθήτω = ας καεί το παν, ας καταστραφεί το παν (χρησιμοποιείται όταν θέλω να εκφράσω τη σκέψη ότι δε με ενδιαφέρει αν καταστραφούν τα πάντα φτάνει να ωφεληθώ εγώ). π.χ. Εμείς θα προχωρήσουμε στα σχέδιά μας και γαία πυρί μειχθήτω στο μέλλον.

Γαίαν έχοι ελαφράν = ας είναι ελαφρύ το χώμα που τον σκεπάζει. Χρησιμοποιείται ως ευχή για έναν που κηδεύεται.

Γέεννα του πυρός = κόλαση. π.χ. Οι πράξεις του ήταν τέτοιες που δικαιολογημένα θα πάει στη γέενναν του πυρός.

Γεννηθήτω το θέλημά σου = ας γίνει το θέλημά σου, αυτό που ορίζεις.

Γένοιτο = είτε να γίνει, μακάρι να γίνει, μακάρι να επαληθευτεί.

Γην και ύδωρ έδωσαν = υποχώρησαν πλήρως, ξεπούλησαν τα πάντα.

Γηράσκω αεί διδασκόμενος πολλά = γερνώ μαθαίνοντας πολλά (όσο γερνώ, τόσο μαθαίνω).

Γης Μαδιάμ τα έκαναν = τα έκαναν όλα άνω κάτω, τα αναποδογύρισαν όλα, τα κατέστρεψαν όλα.

Γόρδιος δεσμός = δύσκολο, δυσεπίλυτο πρόβλημα.

Γνωστός εν τη Ιουδαία ο Θεός = χρησιμοποιείται όταν θέλουμε να πούμε ότι κάποιος είναι πολύ γνωστός σ' ένα μέρος (πασίγνωστος).

Δαμόκλειος σπάθη = το γνωστό της ιστορίας του Δαμοκλή. Χρησιμοποιείται, όταν θέλουμε να εκφράσουμε ότι κάτι επικρέμματα ως κίνδυνος.

Δεδομένου ότι = αφού, μια και, εφόσο, επειδή.

Τα δέοντα = τα αναγκαία, τα πρέποντα.

Διά βίου = σ' όλη τη ζωή.

Διά βοής = με βοή, με φωνή π.χ. Η απόφαση πάρθηκε διά βοής.

Διά ζώσης = προφορικά.

Διά μακρών = διεξοδικά, λεπτομερειακά.

Διά πυρός και σιδήρου = με κάθε μέσο θεμιτό ή αθέμιτο.

Διαρρυγνύω τα ιμάτιά μου = διαμαρτύρομαι σε έντονο βαθμό για την αθωότητά μου.

Διαρρήδην = κατηγορηματικά, ρητά, έντονα, απερίφραστα.

Διέβην τον Ρουβίκωνα = πήρα απόφαση παράτολμη.

Δοθείσης ευκαιρίας = αν δοθεί ευκαιρία, αν υπάρξει ευκαιρία.

Δοθέντος ότι = εφόσο, αφού, επειδή.

Δούναι και λαβείν = δοσοληψίες.

Δρακόντεια μέτρα = αυστηρά, πολύ σκληρά μέτρα.

Δράξασθε παιδείας = εκμεταλλευτείτε κάθε ευκαιρία για να μορφωθείτε.

Δράττομαι της ευκαιρίας = αρπάζω την ευκαιρία, εκμεταλλεύομαι την ευκαιρία.

Δυνάμει = με βάση π.χ. Δυνάμει του άρθρου.

Έασον αυτό χαίρειν = άσε το να πάει στο καλό.

Έγινε πυρ και μανία = έγινε έξαλλος απ' το θυμό του.

Εδέησε = έγινε δυνατό π.χ. Επιτέλους εδέησε να βρέξει.

Είθισται = είναι συνηθισμένο.

Ει δυνατόν = αν είναι δυνατό.

Εική και ως έτυχεν = όπως όπως, στην τύχη, στα τυφλά. π.χ. Είναι αδικαιολόγητη η κατάσταση του γραφείου, γιατί οι υπάλληλοί μου βάζουν τα έγγραφα μέσα στους φακέλους εική και ως έτυχεν.

Ειρήσθω εν παρόδω = ας αναφερθουμε με την ευκαιρία αυτή.

Εις αιωνίους μονάς απεδήμησεν = πέθανε.

Ες αύριον τα σπουδαία = αύριο βλέπουμε τα πιο σοβαρά (ας αφήσουμε για αύριο τα σπουδαία).

Εις επ
Εις μά
Εις το
Εις το
Εις τον
Εις τον
Εις το
Εις ώτε
Εκάς ο
Εκατέρ
Εκ βάθ
Εκ βάθ
εκ βάθ
Εκ γενε
Εκ διαμ
Εκ παρ
Εκ περι
Εκ προ
Εκ προ
Εκ πρώ
Εκ συμ
Εκτός α
Εκ του
Εκ του
Εκ του
Εκ του
Εκ του
Εκ των
Εκ των
Εκ των
Εκ των
είναι απο
προσφύγ
προβλήμ

Εις επήκοον = φανερά, μπροστά σ' όλους.
Εις μάτην = μάταια.
Εις το διηνεκές = για πάντα.
Εις το επανιδείν = Το λέμε αποχαιρετώντας κάποιον.
Εις τον αιώνα τον άπαντα = για πάντα, αιώνια.
Εις τον καιάδα = στη φωτιά κάτι άχρηστο (Καιάς : βάραθρο της Σπάρτης).
Εις το πυρ το εξώτερον = σε αιώνια καταδίκη, στην κόλαση.
Εις ώτα μη ακουόντων = σε αυτιά που δεν ακούνε.
Εκός οι βέβηλοι = μακριά οι μολυσμένοι.
Εκατέρωθεν = κι απ' τις δυο πλευρές.
Εκ βάθους καρδιάς = απ' τα βάθη της καρδιάς.
Εκ βάθρων = απ' τα θεμέλια, από τις ρίζες. π.χ. Χρειάζεται αναμόρφωση εκ βάθρων η παιδεία μας.
Εκ γενετής = από γεννησιμιού, απ' την ώρα της γέννησης.
Εκ διαμέτρου αντίθετος = εντελώς αντίθετος.
Εκ παραδρομής = από αβλεψία, από απροσεξία.
Εκ περιτροπής = ο ένας μετά τον άλλο, εναλλακτικά.
Εκ προμελέτης = προμελετημένα, μετά από σκέψη κάνω κάτι.
Εκ προοιμίου = εξαρχής, εκ των προτέρων.
Εκ πρώτης όψεως = από την εντύπωση που έχω από την πρώτη ματιά.
Εκ συμπτώσεως = από σύμπτωση, συμπτωματικά.
Εκτός απροόπτου = εκτός αν υπάρξει κάτι απρόβλεπτο.
Εκ του μηδενός = από το τίποτε, απ' το μηδέν.
Εκ του πλησίον = από κοντά.
Εκ του πονηρού = από πονηρή πρόθεση, με ύποπτα κίνητρα.
Εκ του προχείρου = πρόχειρα.
Εκ του σύνεγγυς = από πάρα πολύ κοντά.
Εκ του συστάδην = από κοντά (μάχη εκ του συστάδην).
Εκ των ενόντων = από όσα υπάρχουν, με ό,τι υπάρχει.
Εκ των προτέρων = από πριν (a priori).
Εκ των υστέρων = έπειτα (a posteriori).
Εκ των ων ουκ άνευ = χρησιμοποιείται όταν θέλουμε να πούμε ότι κάτι είναι απαραίτητο ή αναντικατάστατο σε κάτι άλλο. π.χ. Η επιστροφή των προσφύγων είναι «εκ των ουκ άνευ» για μια δίκαιη λύση του Κυπριακού προβλήματος.

- Εκών άκων = θέλοντας και μή, εκούσια ή ακούσια.
 Ελαφριά τη καρδιά = απερίσκεπτα, αστόχαστα.
 ελλείψει = λόγω έλλειψης.
 Εν αγνοία = μη γνωρίζοντας, αγνοώντας.
 Εν αδαμιαία περιβολή = με το σώμα ολόγυμνο.
 Εν αδίκω = σε άδικο είμαι, είσαι
 Εν άλλους λόγους = με άλλα λόγια, δηλαδή.
 Εν αμύνη = σε άμυνα.
 Εν αναμονή = αναμένοντας.
 Εν αντιδιαστολή = σε αντίθεση, σε σύγκριση.
 Εν αντιθέσει = αντίθετα.
 Εν απαρτία = σε απαρτία.
 Εν τη απουσία = στην απουσία.
 Εν βρασμώ ψυχής = πάνω στο μεγάλο θυμό.
 Εν γένει = γενικά
 Εν γενικαίς γραμμαίς = σε γενικές γραμμές.
 Εν γνώσει = γνωρίζοντας.
 Εν διαστάσει ή εν διαζεύξει = σε διάσταση, χωρισμένος.
 Εν δυνάμει = κατάσταση η οποία περικλείει ενέργεια ή δράση.
 Εν εγρηγόρσει = έτοιμοι σε κάθε περίπτωση, για κάθε ενδεχόμενο.
 Εν είδει = σαν π.χ. εν είδει περισσερας = σαν περιστέρι.
 Εν εκτάσει = σε έκταση, αναλυτικά.
 Εν εναντία περιπτώσει = σ' αντίθετη περίπτωση.
 Εν ενεργεία = σε ενεργό κατάσταση.
 Εν ενί στόματι καί μια καρδιά = μ' ένα στόμα και μια καρδιά, ομόψυχα.
 Εν επιγνώσει = γνωρίζοντας π.χ. Είπε όλα αυτά εν επιγνώσει ότι θα υφίστατο τιμωρία.
 Εν εσχάτη ανάγκη = σε έσχατη ανάγκη.
 Εν η περιπτώσει = σε περίπτωση που.
 Ένθεν κακείθεν = από εδώ και από εκεί.
 Εν ευθέτω χρόνω = στον κατάλληλο χρόνο, στην κατάλληλη ώρα.
 Εν ζωή = στη ζωή.
 Εν καιρώ τω δέοντι = στην κατάλληλη ευκαιρία, όταν πρέπει.
 Εν κατακλείδι = στο τέλος, τελειώνοντας.

Εν κρυπτώ και παραβύστω = στα κρυφά και χωρίς διαφάνεια.

Εν λευκώ = μόνο στη φράση : τον εξουσιοδότησε εν λευκώ να χειριστεί το.....

Εν μέρει = μερικώς.

Εν όλω = συνολικά.

Εν μέσω = στη μέση.

Εν μία νυκτί = σε μια νύκτα.

Εν ολίγοις = με λόγα λόγια.

Εν ου παικτοίς = με όχι σοβαρά θέματα. π.χ. Δεν επιτρέπεται σ' αυτή τη κρίσιμη για το Κυπριακό περίοδο να παίζουν οι πολιτικοί μας «εν ου παικτοίς» (=να ασχολούνται σε σοβαρά θέματα με επιπολαιότητα).

Εν όψει = λόγω της εμφάνισης, λόγω του επικείμενου π.χ. Εν όψει των προεδρικών εκλογών τα μέσα μαζικής επικοινωνίας έχουν μεταδώσει πολλές συζητήσεις.

Εν πάση περιπτώσει = σε κάθε περίπτωση, τέλος πάντων.

Εν περιπτώσει = σε περίπτωση.

Εν πλω = κατά τη διάρκεια της πλεύσης (του πλοίου) π.χ. Η φωτιά ξέσπασε, όταν το καράβι βρισκόταν εν πλω.

Εν πρώτοις = πρώτα - πρώτα.

Εν ριπή οφθαλμού = ξαφνικά, αιφνίδια, αστραπιαία.

Εν συνδυασμῷ = σε συνδυασμό με ...

Εν συνεχεία = στη συνέχεια.

Εν συνόψει (συν+ορώ) = συνοπτικά, περιληπτικά, αδρομερώς.

Εν τάχει = ταχέως, γρήγορα, βιαστικά.

Εν τέλει = τελικά.

Εν τη γενέσει = στη γένεση π.χ. Η επανάσταση καταπνίγηκε εν τη γενέσει της.

Εν τη ρύμη του λόγου = επάνω στην κουβέντα, στη ροή της κουβέντας.

Έν τινι μέτρῳ = σε κάποιο βαθμό, κατά κάποιο βαθμό.

Εν χορῷ = όλοι μαζί, ταυτόχρονα.

Εν ψυχρῷ = χωρίς αφορμή π.χ. Τον σκότωσε εν ψυχρῷ.

Εξ αγχιστείας αντίθετο εξ αίματος.

Εξ άπαντος = οπωσδήποτε, σιγουρότατα.

Εξαπίνης = ξαφνικά, απροσδόκητα, απρόβλεπτα.

Εξ απροόπτου = ξαφνικά, απρόοπτα

Εξ επαφής = από κοντά, όχι από μακριά π.χ. Τον πυροβόλησε εξ επαφής.

Εξ ολοκλήρου = ολοκληρωτικά.

- Εξ ιδίων τα βέλη** = από δικά μας πρόσωπα προέρχονται οι κατηγορίες.
- Εξ υπαρχής** = απ' την αρχή.
- Έξωθεν** = από έξω (όχι από μέσα).
- Εξώλης και προώλης** = ανήθικος, φαύλος, διεστραμμένος.
- Έξω φρενών** = έξω από τα μυαλά. Μόνο στη φράση: έγινε έξω φρενών = έγινε τρελός, βγήκε έξω απ' τα ρούχα του.
- Επ' αμοιβή** = με αμοιβή.
- Επ' αντιπαροχή** = με αντιπαροχή.
- Επ' αόριστον** = για μεγάλο χρονικό διάστημα, για απροσδιόριστο χρόνο.
- Επ' άπειρον** = για πάντα.
- Επ' αυτοφώρω** = τη στιγμή που γινόταν π.χ. Συνελήφθη επ' αυτοφώρω να κλέβει.
- Έπεα πτερόεντα** = λόγια του αέρα.
- Επ' εσχάτων** = τώρα τελευταία.
- Επί ζημία** = σε βάρος, σε ζημιά.
- Επί θύραις** = πλησίον, κοντά. π.χ. Ο εχθρός είναι επί θύραις.
- Επί ίσοις όροις** = με ίσους όρους, με τις ίδιες προϋποθέσεις.
- Επί λέξει** = κατά λέξη, ακριβώς όπως λέχθηκαν.
- Επί μακρόν** = για μεγάλο χρονικό διάστημα.
- Επί ματαίω** = άσκοπα, μάταια.
- Επί ξυρού ακμής** = στην κόψη του ξυραφιού, σε κρισιμότατο σημείο.
- Επί παραδείγματι** = για παράδειγμα, παραδείγματος χάρη.
- Επί παρουσία** = στην παρουσία, παρόντος.
- Επί ποδός πολέμου** = σε έντονη προπαρασκευή για πόλεμο, έτοιμος για πόλεμο.
- Επί σκοπώ** = με σκοπό.
- Επί τάπητος** = πάνω στο χαλί, μεταφ. υπό συζήτηση. π.χ. Τέθηκαν όλα τα προβλήματα επί τάπητος.
- Επί τη ευκαιρία** = με την ευκαιρία.
- Επί τη λήξει** = με τη λήξη.
- Επί τη επετείω** = για την επέτειο.
- Επί τιμή** = τιμητικά (πρέσβυς επί τιμή).
- Επί τον τύπον των ύλων** = πάνω στα σημάδια των καρφιών. Μεταφορικά χρησιμοποιείται για να φανερώσουμε τις απτές αποδείξεις για να γίνει πιστευτό κάτι ή για ανθρώπους που θέλουν απτές αποδείξεις για να πιστέψουν κάτι.

κατηγορίες.

έξω φρενών

ριστο χρόνο.

αυτοφώρω να

σημείο.

έτοιμος για

θηκαν όλα τα

Μεταφορικά
για να γίνει
για να πιστέ-

Επί τούτω = γί' αυτόν το σκοπό (λατιν. ad hoc).
Επί των επάλξεων = στις επάλξεις, στο καθήκον.
Επ' ουδενί λόγω = για κανένα λόγο, με τίποτε.
Έργω (αντίθετο λόγω) = στην πράξη, έμπρακτα.
Ερήμην = χωρίς να είναι παρών (καταδικάστηκε ερήμην).
Εσαεί = παντοτινός.
Έσωθεν = από μέσα.
Έτερον εκάτερον = άλλο το ένα, άλλο το άλλο.
Ευήκοον ους = με προθυμία ακούω (έτεινε ευήκοον ους στις ικεσίες μας).
Ευκαίο (αντ. απευκαίο) = ευχής έργο.
Εφ' άπαξ = για μια φορά.
Εφ' όλης της ύλης = πάνω σ' όλη την ύλη.
Εφ' όρου ζωής = για όλη τη ζωή.
Ζητείτε και ευρήσετε = ζητείτε με επιμονή και θα το βρείτε.
Ζωή χαρισάμενη = ζωή ευτυχισμένη.
Έγγικε η ώρα = έφτασε η ώρα.
Η έξωθεν καλή μαρτυρία = η από τον κόσμο επιδοκιμασία και καλή γνώμη.
Η ισχύς εν τη ενώσει = η δύναμη βρίσκεται στην ενότητα.
Ηλίου φαεινότερον = πάρα πολύ φανερό, σαφέστατο.
Έμαρτον = μετάνιωσα, συγγνώμη.
Έξεις, αφήξεις = τα διφορούμενα, τα αλλοπρόσαλλα.
Έσσονος προσπάθειας = μικρότερης προσπάθειας.
Θάπτον ή βράδιον = αργά ή γρήγορα.
Θεός φυλάξοι = ο Θεός ας μας φυλάξει.
Θεού θέλοντος = αν θέλει ο Θεός
Θου, Κύριε, φυλακήν τω στόματί μου = φύλαξε με Κύριε για να μην πω κάτι κακό.
Θύραθεν σοφία (ή παιδεία) = η ελληνική (ειδωλολατρική) σοφία (ή παιδεία) σε αντίθεση με τη Χριστιανική.
Ιδίοις χερσίν = με τα ίδια μου τα χέρια.
Ιδίοις όμμασιν = με τα ίδια μου τα μάτια.
Ιδού ο άνθρωπος = να ποια είναι η κατάσταση του ανθρώπου.
Καθ' έξιν (αντίθετο κατά φύσιν) = από συνήθεια.

Καθεύδει υπό μανδραγόραν = κοιμάται βαθύ ύπνο, αδιαφορεί πλήρως.
Καθ' οδόν = στην πορεία, στο δρόμο.
Καθ' ολοκληρίαν = ολωσδιόλου, εντελώς.
Καθ' υπαγόρευσιν = μετά από υπόδειξη, παρότρυνση.
Καθ' υπερβολήν = υπερβολικά.
Καθ' υπόδειξιν = μετά από υπόδειξη.
Και δη = και μάλιστα.
Καινά δαιμόνια = καινούριες ιδέες, αντιλήψεις, απόψεις.
Καιρός παντί πράγματι = κάθε πράγμα στον καιρό του.
Καλή τη πίστει = με διάθεση καλόπιστη, με καλοπροαίρετη πρόθεση.
Καλώς εχόντων των πραγμάτων = αν τα πράγματα πάνε καλά, αν τα πράγματα είναι ευνοϊκά.
Κατά δύναμιν = όσο μου επιτρέπουν οι δυνάμεις.
Κατά κόρον = υπερβολικά.
Κατά κράτος = ολοσχερώς, ολωσδιόλου, εντελώς.
Κατά κρημνόν = κατά διαβόλου, άσχημα.
Κατά μείζονα λόγον = πολύ περισσότερο.
Κατά μέτωπον = μετωπικά ευθέως, σταράτα.
Κατ' αντιμωλίαν = κατά αντιπαράσταση (αντιθ. ερήμην).
Κατά πόδας = στο ξοπίσω, τον κυνηγώ.
Κατά συρροήν (αδικήματα) = (αδικήματα) πολλαπλά.
Κατά το δοκούν = αυθαίρετα.
Κατά το μάλλον ή ήττον = λίγο - πολύ, περίπου, κάπως.
Κατ' εικόνα και ομοίωσιν = ολόιδιος, όμοιος.
Κατ' επίφασιν = φαινομενικά.
Κατ' ευχήν = ευνοϊκά.
Κατ' ιδίαν = ιδιαιτέρως (να μη παρευρίσκονται άλλοι).
Κατόπιν εορτής = είναι αργά πιά.
Κεκλεισμένων των θυρών = με κλειστές τις πόρτες.
Κεραυνός εν αιθρία = ξαφνικό και αναπάντεχο γεγονός.
Κοινή συναινέσει = με κοινή συγκατάθεση.
Κομίζει γλαύκα ες Αθήνας = Λέγεται γι' αυτόν που μιλά για πολύ γνωστά πράγματα, ως εάν να είναι νέα και άγνωστα.
Κρούω τον κώδωνα του κινδύνου = προειδοποιώ για επερχομένους κινδύνους.

Κύριος ε

Λάθε βιά

Λαμβάνει

Λίθοι και
ή λόγια τ

Λυδία λία
ζει μια κσ
αποτελεί

Μακάριοι

Μάννα ει

Μεριμνάς
πολλά, ο

Μεταξύ φ

Μετέρχεται

Μέχρις ε

Μέχρι τρι

Μηδέν άγ

Μηδένα ι
προτού δ

Μηδενός

Μήλον τη

Μωραί πα

Νίπτω τα

Νόστιμον

Νους υγι

Νυν και ε

Ξόανον =
Μεταφορι

Ο γέγονε
κάνουμε.

Ο γέγραφε
θα εφαρμ

Ο ενάγων

Ο έχων υ
ακούει).

ρεί πλήρως.

Κύριος οίδε = κανένας δεν ξέρει.

Λάθε βιώσας = να μην κυνηγάς την προβολή.

Λαμβάνει σάρκα και οστά = υλοποιείται.

Λίθοι και πλίνθοι και κέραμοι ατάκτως ερριμένα = κατάσταση ή πράγματα ή λόγια που βρίσκονται σε αταξία και ακαταστασία.

Λυδία λίθος = βασικό, ουσιώδες κριτήριο που χαρακτηρίζει και προσδιορίζει μια κατάσταση ή ένα γεγονός (η διασφάλιση της ελευθερίας του πολίτη αποτελεί τη λυδία λίθο κάθε δημοκρατικού πολιτεύματος).

Μακάριοι οι κατέχοντες = καλότυχοι όσοι κατέχουν.

Μάννα εξ ουρανού = απροσδόκητο δώρο.

Μεριμνάς και τυρβάζη περί πολλά = ενδιαφέρεσαι και ασχολείσαι με πολλά, όχι σπουδαία πράγματα.

Μεταξύ φθοράς και αφθαρσίας = στο μεταίχμιο της ζωής και του θανάτου.

Μετέρχεται παν μέσον = χρησιμοποιεί κάθε μέσο (θεμιτό και αθέμιτο).

Μέχρις εσχάτων = μέχρι το θάνατο.

Μέχρι τρυγός = ως το τέλος.

Μηδέν άγαν = τίποτε υπερβολικό (να μη κάνεις).

Μηδένα προ του τέλους μακάριζε = να μη θεωρείς ευτυχισμένο κάποιον προτού δεις το τέλος του.

Μηδενός εξαιρουμένου = χωρίς καμιά εξαίρεση.

Μήλον της Έριδος = αντικείμενο διεκδίκησης, αφορμή διαμάχης.

Μωραί παρθένοι = λέγεται γι' αυτούς που βρίσκονται απροετοίμαστοι.

Νίπτω τας χείρας μου = δεν έχω καμιά ευθύνη.

Νόστιμον ήμαρ = η μέρα της επιστροφής στην πατρίδα από τα ξένα.

Νους υγιής εν σώματι υγιεί = το υγιές πνεύμα προϋποθέτει σώμα υγιές.

Νυν και αεί = Τώρα και πάντοτε.

Ξόανον = (λέγεται για βρισιά). Το ξόανον ήταν ξύλινο άγαλμα θεού ή θεάς. Μεταφορικά : μωρός, ανόητος.

Ο γέγονε, γέγονε = ό,τι έγινε, έγινε· ας δούμε από εδώ και πέρα τι να κάνουμε.

Ο γέγραφα, γέγραφα = ό,τι έχω γράψει, έχω γράψει· ό,τι έχω αποφασίσει, θα εφαρμοστεί χωρίς αλλαγές.

Ο ενάγων = ο κατήγορος.

Ο έχων ώτα ακούειν ακουέτω = αυτός που έχει αυτιά, να ακούει (ας ακούει).

πρόθεση.

καλά, αν τα

πολύ γνωστά

οχομένους κιν-

- Οία η μορφή, τοιαύτη και η ψυχή = όπως είναι η μορφή, τέτοια είναι και η ψυχή.
- Οι καιροί ου μενετοί = οι περιστάσεις δεν επιτρέπουν αναβολή.
- Οικεία βουλήσει = με δική μου θέληση.
- Οκλαδόν = σταυροπόδι.
- Ο κύβος ερρίφθη = πάρθηκε η κρίσιμη απόφαση.
- Ο μη γένοιτο = πράγμα που εύχομαι να μη γίνει.
- Όμοιος ομοίω αεί πελάζει = ο όμοιος πλησιάζει πάντα τον όμοιο.
- Ομφαλός της γης = το κέντρο της γης.
- Όπερ έδει δείξαι = αποδείχτηκε αυτό που έπρεπε να αποδείξουμε.
- Ουαί τας ηττημένους = αλίμονο στους ηττημένους.
- Ουδείς εκών κακός = κανένας δεν είναι κακός με τη θέλησή του.
- Ουκ οίδασι τί ποιούσι = δεν ξέρουν τι κάνουν.
- Ουκ οίδα τον άνθρωπον = δεν ξέρω τον άνθρωπο.
- Ου παντός πλειν ες Κόρινθον = δεν είναι δυνατό στον καθένα να ταξιδεύει στην Κόρινθο. Μεταφορικά, δεν μπορεί ο καθένας να αποκτήσει ένα τόσο πανάκριβο πράγμα.
- Ούτω καθ' εξής = και με όμοιο τρόπο στα επόμενα.
- Ούτως ή άλλως = έτσι και αλλιώς, οπωσδήποτε.
- Πάντα ρει = όλα μεταβάλλονται, τίποτε δε μένει σταθερό.
- Παρά ταύτα = εντούτοις.
- Παρά φύσιν = αντίθετα με τη φύση.
- Πενία τέχνας κατεργάζεται = η φτώχεια εφευρίσκει κάθε είδος τέχνης.
- Περαιτέρω = πιο πέρα, παρακάτω.
- Περί άλλα τυρβάζει = ασχολείσαι για πολλά και άσχετα.
- Πλειστάκις = πάρα πολλές φορές.
- Πνέω τα μένεα = είμαι πάρα πολύ θυμωμένος.
- Πνέω τα λοίσθια = βρίσκομαι στα πρόθυρα του θανάτου.
- Πολλάκις = πολλές φορές.
- Προϊόντος του χρόνου = με την πάροδο του χρόνου.
- Προς άγραν = για συλλογή.
- Προς επίρρωσιν = για ενίσχυση.
- Προς το θεαθήναι = για επίδειξη.
- Προφάσεις εν αμαρτίαις = δικαιολογίες ψεύτικες για κάποια λάθη ή παραλείψεις.

Γ
Σ
Σ
Σ
Σ
Σ
Τ
Τ
Τ
Τι
Τι
Τι
Τε
Τε
μέ
Τε
Τε
Τρ
Τα
Υπ
Υπ
Υπ
Υπ
Υπ
Υπ
Φέ
Φύ
Φύ
Χάι
Χάι

ια είναι και

ή.

ιοιο.

οιμε.

ου.

α ταξιδεύει
ι ένα τόσο

ς τέχνης.

λάθη ή πα-

Πρωτίστως = πρώτα απ' όλα.

Σπεύδε βραδέως = προχώρα αργά αλλά σταθερά.

Στεντορία τη φωνή = με βροντώδη φωνή.

Στώμεν καλώς = ας σταθούμε στο ύψος των περιστάσεων.

Συλλήβδην = όλοι μαζί, συνοπτικά.

Συν τη παρόδω του χρόνου = με το πέρασμα του χρόνου.

Συν τοις άλλοις = επίσης.

Τανάπαλιν = το αντίθετο.

Τελώ εν γνώσει = είμαι ενήμερος.

Τήδε και κακείσε = εδώ και εκεί, άνω κάτω.

Τί δέον γενέσθαι = τι πρέπει να γίνει.

Τί μέλλει γενέσθαι = τι πρόκειται να γίνει.

Τί τέξεται η επιούσα = τι θα φέρει η επόμενη μέρα.

Τίς οίδεν = ποιος ξέρει.

Τοις μετρητοίς = με μετρητά.

Το μή χείρον βέλτιστον = απ' τα δυο κακά το λιγότερο κακό είναι προτιμότερο.

Τοσοῦτω μάλλον = τόσο περισσότερο.

Τουτέστιν = δηλαδή.

Τρόπον τινά = κατά κάποιον τρόπο.

Τω όντι = πραγματικά.

Υπέρ το δέον = πιο πάνω απ' το κανονικό.

Υπό μάλης = κάτω απ' τη μασχάλη.

Υπό την αιγίδα = υπό την προστασία.

Υπό την αίρεσιν = υπό την προϋπόθεση, υπό τον όρο.

Υπό την επήρειαν = κάτω από την επίδραση.

Υπό την σκέπην = κάτω απ' την προστασία.

Φέρ' ειπείν = παραδείγματος χάρη.

Φύρδην μίγδην = άνω - κάτω, ανακατωμένα.

Φύσει και θέσει = από τη φύση και τη θέση.

Χάριτι θεία = με τη βοήθεια του Θεού.

Χάρμα οφθαλμών = απόλαυση των ματιών.

- Ως **διά μαγείας** = με μαγικό τρόπο.
 Ως **είθισται** = όπως συνηθίζεται.
 Ως **εκ τούτου** = επομένως.
 Ως **επί το πλείστον** = τις περισσότερες φορές.
 Ως **κόρην οφθαλμού** = σαν την κόρη του ματιού, σαν κάτι το εξαιρετικά καλύτερο.
 Ως **ευ παρέστης** = καλωσόρισες, καλώς ήλθες.

33. Λέξεις που δανείστηκε η Ελληνική από άλλες γλώσσες

Α

- Αβανιά** (η) = η ρετσινιά, η κακή φήμη, η συκοφαντία.
Αβαντάζ (το) = το πλεονέκτημα.
Άγαρμπος (ο) = ο άκομψος, ο άχαρος.
Αγάς (ο) = ο άρχοντας, ο αφέντης.
Αγκαζάρω = προαγοράζω, καπαρώνω.
Αγκαζέ = χέρι - χέρι.
Αγκούσα (η) = η δύσπνοια, η στενοχώρια.
Αζάς (ο) = μέλος συμβουλίου τοπικού.
Αίαρ κοντίσιον (το) = συσκευή που παράγει ψυχρό ή θερμό αέρα.
Α λα = σαν, όπως.
Αλάνα (η) = ανοικτός χώρος σε κατοικημένη περιοχή.
Αλάνι (το) = ο μάγκας, το χαμίνι.
Αλε ρετούρ (το) = το ταξίδι πήγαινε - έλα.
Αλισιβερίσι (το) = η δοσοληψία, η συναλλαγή, το δούναι και λαβείν.
Αλουσίβα (αλισίβα) (η) = το σταχτόνερο.
Αλκοόλ (το) = το οινόπνευμα.
Αλμπουμ (το) = το λεύκωμα (albus = λευκός λατινικό)
Άλμπουρο (το) = το κατάρτι.
Αλό = εμπρός, παράγγελμα στο τηλέφωνο.
Αλτ = στάσου.
Αλτρουισμός (ο) = η φιλανθρωπία (λατινικό alter = άλλος).
Αμάν = το έλεος (τούρκικο).
Αμανάτι (το) = η παρακαταθήκη, η εγγύηση.

1. Άτλαντα, 2. Γίγαντα, 3. Γοργόνα, 4. Διόσκουρους, 5. Μέγαιρα,
6. Πρωτέα, 7. Σάτυρο, 8. Σειρήνα, 9. Σίβυλλα, 10. Σφίγγα

Απάντηση

1. Άτλαντα χαρακτηρίζουμε έναν άνθρωπο με μεγάλη μυϊκή δύναμη, που σκάνει πολύ μεγάλα βάρη.
2. Γίγαντα χαρακτηρίζουμε κάποιον που είναι πολύ ψηλός ή/και εύσωμος ή αυτόν που έχει μεγάλο μέγεθος και μεγάλη δύναμη ή αυτόν που ξεχωρίζει για τη σημαντική του προσφορά, για το έργο του.
3. Γοργόνα χαρακτηρίζουμε μια όμορφη γυναίκα με ωραίο σώμα ή κάποια που κολυμπάει πολύ καλά.
4. Διόσκουρους χαρακτηρίζουμε τα δίδυμα αδέρφια ή τους πολύ στενούς, ακώριστους φίλους.
5. Μέγαιρα χαρακτηρίζουμε μια γυναίκα κακιά, επιθετική, που καθγαδίζει συχνά.
6. Πρωτέα χαρακτηρίζουμε έναν άνθρωπο που αλλάζει μορφές ή απόψεις, που είναι ασταθής.
7. Σάτυρο χαρακτηρίζουμε έναν άνθρωπο με ζωώδη ένστικτα, λάγνο.
8. Σειρήνα χαρακτηρίζουμε μια πολύ γοητευτική γυναίκα στην οποία δεν μπορεί κανείς να αντισταθεί εύκολα.
9. Σίβυλλα χαρακτηρίζουμε το αινιγματικό πρόσωπο.
10. Σφίγγα χαρακτηρίζουμε κάποιον που δημιουργεί γύρω του μυστήριο, καθώς δεν αποκαλύπτει τις προθέσεις ή τις διαθέσεις του.

Σελ. 100 Σχολικού Βιβλίου

19. Στις προτάσεις που ακολουθούν χρησιμοποιούνται κάποιες λέξεις ή φράσεις από την εκκλησιαστική γλώσσα. Άλλες από αυτές χρησιμοποιούνται κυριολεκτικά, οι περισσότερες όμως χρησιμοποιούνται συνηποδηλωτικά.

Να αντικαταστήσετε τη λέξη ή τη φράση που υπογραμμίζεται με μια φράση της νεοελληνικής που να αποδίδει τη σημασία της.

Απάντηση

1. Η αστυνομική προανάκριση είχε τελειώσει. Σε λίγο τον έστειλαν με τους κλητήρες στην εισαγγελία, όπου είχαν σταλεί και όλα τα κατασχεμένα. Από τον Άννα στον Καϊάφα, συλλογίστηκε ο κακόμοιρος: από τον ένα στον άλλο.
2. Συχνά οι νέοι αρνιούνται όλα όσα είχαν πιστέψει, όλα όσα τους είχαν συγκινήσει και αποζητούν με θέρμη τα καλά και συμφέροντα: ό,τι τους εξυπηρετεί, ό,τι τους συμφέρει.
3. Τόσο καιρό δεν τον γνωρίζαμε καλά και γι' αυτό νομίζαμε πως είναι άνθρωπος σοβαρός και με περιεχόμενο. Αυτός όμως είναι κύμβαλον αλαλάζον: άνθρωπος κενός κι επιφανειακός.
4. Αυτά που λες είναι προφάσεις εν αμαρτίαις: η αλήθεια είναι πως δεν άνοιξες βιβλίο!: δικαιολογίες.
5. Πρώτη φορά έβλεπα ανθρώπους να πατούν πάνω στα κάρβουνα και είχα μείνει στίλην άλατος: ακίνητος από την έκπληξη (ή εμβρόντιος ή ενεός).
6. Όλη του η ζωή ήταν ένας ατελείωτος γολγοθάς: (ένα ατέλειωτο) μαρτύριο.
7. Οι παροικούντες την Ιερουσαλήμ γνωρίζουν καλά τι συνέβη με την παρέμβαση του Προέδρου της Δημοκρατίας: όσοι είναι μέσα στα πράγματα.
8. Φύγαμε άρρον άρον και δεν προφθάσαμε να σας συναντήσουμε: πολύ βιαστικά.

Σελ. 101 Σχολικού Βιβλίου

20. Να συμπληρώσεις τα κενά με μία από τις φράσεις του πλαισίου που προέρχονται από τη γλώσσα της εκκλησίας.

οι παροικούντες την Ιερουσαλήμ	μέλι γάλα
προφάσεις εν αμαρτίαις	πού την κεφαλήν κλίνη
αντί πινακίου φακής	από τον καιρό του Νώε
λίθος επί λίθον	μετά φανών και λαμπάδων
ανάστα ο Θεός	το μεν πνεύμα πρόθυμον, η
	δε σαρκ ασθενής

Απάντηση

1. Ήταν λίγο καιρό μαλωμένοι, μα τα ξανάφτιαξαν και τώρα πάλι είναι μέλι γάλα.
2. Αυτό το πουκάμισο έχει λιώσει πάνω μου. Το έχω από τον καιρό του Νώε.
3. Όσο κι αν μου χρειάζονται τα χρήματα, δεν πουλώ το σπίτι μου αντί πινακίου φακής.
4. Όταν πριν από τρία χρόνια ήρθε ο Μητροπολίτης στο χωριό μας, οι χωρικοί βγήκαν και τον υποδέχτηκαν μετά φανών και λαμπάδων.
5. Τέτοιος φοβερός σεισμός δεν είχε γίνει ποτέ πριν. Δεν έμεινε λίθος επί λίθον.
6. Όταν έχασε και τον πατέρα της, απόμεινε ολομόναχη μη έχοντας πού την κεφαλήν κλίνη.
7. Μπορείς να λες ό,τι θέλεις, οι δικαιολογίες σου δεν έχουν καμία αξία· είναι προφάσεις εν αμαρτίαις.
8. Παρακολουθούσε από το κρεβάτι τα κατορθώματα των συντρόφων του και πολύ θα ήθελε να βρισκόταν και αυτός μαζί τους. Όμως το μεν πνεύμα πρόθυμον, η δε σαρκ ασθενής.
9. Όπως γνωρίζουν οι παροικούντες την Ιερουσαλήμ, ο πρωθυπουργός, παρά τη διάψευση του κυβερνητικού εκπροσώπου, θα προβεί σύντομα σε ανασχηματισμό της κυβέρνησης.
10. Μόλις μας ανακοίνωσαν στο σχολείο ότι θα γίνει περίπατος, ξεσπάσαμε όλοι σε φωνές χαράς. Έγινε μέσα στην τάξη το ανάστα ο Θεός.

Σελ. 102 Σχολικού Βιβλίου

21. Να συμπληρώσετε τα κενά με την κατάλληλη φράση από αυτές που δίνονται μέσα στο πλαίσιο.

αιχμή του δόρατος
λυδία λίθος
βάπτισμα του πυρός
μάννα εξ ουρανού
ξένος δάκτυλος

ο τελευταίος τροχός της αμάξης
τα εξ αμάξης
ταύρος εν υαλοπωλείω
τιτάνιος αγώνας
φλέγον ζήτημα

Απάντηση

1. Βρισκόταν σε δεινή οικονομική κατάσταση· το υπέρογκο χρηματικό ποσό που κληρονόμησε ανέλπιστα ήταν **μάννα εξ ουρανού** γι' αυτόν.
2. Τις διαδηλώσεις τις υποκίνησε **ξένος δάκτυλος**.
3. Άκουσε **τα εξ αμάξης** από το διευθυντή του για την άστοχη ενέργειά του.
4. Ο νεαρός οργισμένος όρμησε μέσα στο γραφείο ως **ταύρος εν υαλοπωλείω**.
5. Ο πρωθυπουργός τόνισε πως το πρόγραμμα για την Υγεία αποτελεί **αιχμή του δόρατος** για την κοινωνική μεταρρύθμιση.
6. Η ελευθερία του Τύπου αποτελεί τη **λυδία λίθο** της δημοκρατίας.
7. Κατάγεται από πολιτική οικογένεια· ο ίδιος πήρε το **βάπτισμα του πυρός** στις εκλογές του 1981.
8. Δυστυχώς δεν μπορώ να σε βοηθήσω· είμαι **ο τελευταίος τροχός της αμάξης** στην επιχείρηση.
9. Έκανε **τιτάνιο αγώνα** να επανεκλεγεί, αλλά δεν τα κατάφερε.
10. Με τη δολοφονία του διπλωμάτη δημιουργήθηκε **φλέγον ζήτημα** ανάμεσα στις δύο χώρες.

Σελ. 103 Σχολικού Βιβλίου

22. Να συμπληρώσετε τα κενά με τα λόγια επιρρήματα που σας δίνονται μέσα στο πλαίσιο.

συλλήβδην, επιτροχάδην,
άρδην, φύρδην-μίγδην,
απνευστί, αναφανδόν, οκλαδόν,
αμαχτί, αυτολεξεί, αυθημερόν

Απάντηση

1. Η πόλη παραδόθηκε **αμαχτί** (= χωρίς αντίσταση).

2. Ανέβηκε την παλιά πέτρινη σκάλα **απνευστί** (= χωρίς αναπνοή).
3. Επανέλαβε το κείμενο **αυτολεξεί** (= κατά λέξη).
4. Οι απόψεις του για το ζήτημα που προέκυψε άλλαξαν **άρδην** (= ριζικά, εντελώς).
5. Κατηγορεί όλους **συλλήβδην** (= όλους μαζί, χωρίς διακρίσεις) τους μετόχους.
6. Τάχθηκαν **αναφανδόν** (= φανερά, απροκάλυπτα, ολοφάνερα) εναντίον του αρχηγού τους.
7. Διάβασε το κείμενο **επιτροχάδην** (= βιαστικά).
8. Στο δωμάτιό του τα βιβλία του είναι **φύρδην-μίγδην** (= ανακατεμένα).
9. Τους αρέσει να κάθονται **οκλαδόν** (= καθιστοί με σταυρωμένες κνήμες και λυγισμένα γόνατα) μπροστά στο τζάκι και να κουβεντιάζουν.
10. Το δέμα το λάβαμε **αυθημερόν** (= την ίδια μέρα).

Σελ. 103 Σχολικού Βιβλίου

23. Να αποδώσετε στη σημερινή γλώσσα τις παρακάτω λόγιες φράσεις και να τις εντάξετε σε ένα κατάλληλο γλωσσικό περιβάλλον.

Απάντηση

1. **εκ περιτροπής** = με εναλλασσόμενη σειρά, εναλλάξ, ο ένας μετά τον άλλο.
 - Τα μαθήματα γερμανικών θα γίνονται δύο φορές την εβδομάδα από δύο καθηγητές *εκ περιτροπής*.
2. **κατ' αντιμωλίαν (δίκη)** = (διεξαγωγή της συζήτησης στο ακροατήριο) με την παρουσία και συμμετοχή όλων των διαδίκων.
 - Η δίκη θα διεξαχθεί *κατ' αντιμωλίαν*.
3. **ο μη γένοιτο** = που μακάρι να μη γίνει
 - Αν *-ο μη γένοιτο-* συμβεί κάτι κακό, αυτός ο άνθρωπος μπορεί να σε βοηθήσει.
4. **άκρον άωτον** = το πιο ακραίο σημείο, το ανώτατο όριο
 - Αυτή η συμπεριφορά είναι το *άκρον άωτον* της ανοησίας.
5. **επί θύραις** (για κίνδυνο) = πολύ κοντά, δίπλα
 - Η έκρυθμη κατάσταση που επικρατεί στην περιοχή δείχνει ότι ο πόλεμος βρίσκεται *επί θύραις*.
6. **εν κρυπτώ και παραβύστω** = κρυφά και μυστικά
 - Δεν πήρε είδηση κανείς τις παρανομίες τους, γιατί τόσον καιρό ενεργούσαν *εν κρυπτώ και παραβύστω*.

7. **ὅπερ ἔδει δεῖξαι** = αυτό που έπρεπε να αποδειχτεί, αποδείχτηκε
- Μόλις ο μαθηματικός τελείωσε την απόδειξη του θεωρήματος, γύρισε στους μαθητές και είπε «ὅπερ ἔδει δεῖξε».
8. **εξώλης και προώλης** (επιρρ. φρ.) = χαμηλού ήθους, ανήθικος, ξεδιάντροπος.
- Αυτός ο άνθρωπος δεν έχει κανέναν ηθικό φραγμό· είναι εξώλης και προώλης.
9. **ἐπ' αυτοφώρῳ** = τη στιγμή που γίνεται (μια αξιόποινη πράξη) ή αμέσως μόλις έχει γίνει.
- Η αστυνομία συνέλαβε τους δράστες ἐπ' αυτοφώρῳ.
10. **δια πυρός και σιδήρου** = μέσα από βάσανα και κινδύνους.
- Πέρασε δια πυρός και σιδήρου, για να αποδείξει την αθωότητά της.
11. **ἐξ οικείων τα βέλη** = επίθεση από ανθρώπους του περιβάλλοντός μας.
- Οι πρώτοι που επέκριναν έντονα τη συμπεριφορά του ήταν οι συνάδελφοί του· ἐξ οικείων τα βέλη.
12. **ἐκ των ὧν οὐκ ἄνευ** = απαραίτητη προϋπόθεση
- Ο πρωθυπουργός δήλωσε πως η συμμόρφωση της χώρας μας προς τις υποδείξεις της Ε.Ε. είναι ἐκ των ὧν οὐκ ἄνευ για την ένταξή της στην ομάδα των πιο αναπτυγμένων χωρών.
13. **ἀπό καταβολῆς κόσμου** = ανέκαθεν, πάντα
- Η βία υπάρχει ἀπό καταβολῆς κόσμου.
14. **ἕτερον ἐκάτερον** = άλλο το ένα άλλο το άλλο.
- Αυτό που μου λες είναι ἕτερον ἐκάτερον· δεν έχει καμία σχέση με το θέμα.

Σελ. 104 Σχολικού Βιβλίου

24. Τι σημαίνουν οι λόγιες φράσεις που ακολουθούν;

Απάντηση

1. **ἀπό θέσεως ισχύος** = από πλεονεκτική θέση
2. **ἀπό καθέδρας** = με ύφος αυθεντίας
3. **ἀπό καιρού εις καιρόν** = πότε-πότε, κάπου-κάπου
4. **ἀπό μηχανῆς θεός** = στο αρχαίο θέατρο ήταν ο θεός που εμφανιζόταν στη σκηνή πάνω σε ένα μηχανήμα και έδινε λύση στο δράμα/ (μτφ) κάποιος ή κάτι που εμφανίζεται ξαφνικά δίνοντας ευνοϊκή λύση σε μια δύσκολη κατάσταση.

5. **αυτός καθαυτόν** = αυτός ο ίδιος μόνος του
6. **μετά βίας** = με δυσκολία
7. **ως δια μαγείας** = αναπάντεχα, ανεξήγητα, απροσδόκητα
8. **ως εκ τούτου** = γι' αυτό το λόγο
9. **εξ απαλών ονύχων** = από πολύ μικρή ηλικία, από πολύ νωρίς
10. **εκ παραδρομής** = από απροσεξία
11. **εκτός εαυτού** = έξαλλος, έξω φρενών, πολύ θυμωμένος
12. **εκ του ασφαλούς** = χωρίς κίνδυνο, από σίγουρη θέση
13. **εκ του μη όντος** = από εκεί που δεν υπάρχει τίποτα
14. **εκ των ενόντων** = από όσα υπάρχουν, από όσα είναι διαθέσιμα
15. **εκ προοιμίου** = από την αρχή
16. **εν ευθέτω χρόνω** = σε κατάλληλη στιγμή
17. **εν λευκώ** = με πλήρη ελευθερία κινήσεων, χωρίς δεσμεύσεις και παρεμβάσεις
18. **εν ψυχρώ** = με ψυχραιμία και χωρίς συναισθηματικό επηρεασμό
19. **ενώπιος ενωπίω** = πρόσωπο με πρόσωπο/ ανοικτά, καθαρά, θαρραλέα
20. **εξ επαφής** = από πολύ κοντά
21. **επί ίσοις όροις** = με ίσους όρους, με τις ίδιες προϋποθέσεις
22. **επί του προκειμένου** = ως προς το θέμα που μας απασχολεί
23. **κατά κράτος** = ολοκληρωτικά
24. **εφ' όρου ζωής** = για όλη τη ζωή, ισόβια
25. **κατά το μάλλον ή ήττον** = λίγο πολύ, περίπου, κατά προσέγγιση
26. **μέχρις εσχάτων** = ως το τέλος, ως την τελευταία στιγμή (της ζωής, της αυτοκτονίας κ.λπ. κάποιου)
27. **ο περί ου ο λόγος** = αυτός για τον οποίο γίνεται λόγος
28. **ούτως ή άλλως** = έτσι κι αλλιώς, σε κάθε περίπτωση

Σελ. 105 Σχολικού Βιβλίου

25. Πότε λέμε ότι κάποιος:

Απάντηση

1. **βλέπει διά της τεθλασμένης**: όταν είναι διορατικός, όταν μπορεί να προβλέψει μελλοντικές εξελίξεις.
2. **δίνει «γην και ύδωρ»**: όταν παραδίνεται χωρίς όρους, ολοκληρωτικά (στους εχθρούς).